

En ny huvudkurs för marinen

Vilka marina förmågor behövs i en framtida försvarsmakt?

Inträdeshandling i KKrVA avd II den 23 april 2013

av Jan Thörnqvist

Résumé

In the light of the ongoing defence debate in Sweden the Chief of Staff of the Swedish Navy, Rear Admiral Jan Thörnqvist, adds a naval perspective on the defence planning discussion. Among other things, he calls for a wider debate on the tasks of the Defence Forces, nationally and internationally, including the required capabilities throughout the whole operational spectrum, from peace to incidents, crises, conflicts, armed attacks and war. Based on a background of the current tasks and directives given to the Armed Forces by the Government, the analysis from the Defence Commission, our maritime operational concepts together with the situation, development and operating environment in the Baltic region, the Swedish overall naval task-related capacities needed for resolving the current naval operational tasks are described. In conclusion, the author discusses the relevance of the overall naval task-related capacities of the Swedish Navy and if there is a need for making major or minor changes in some respects. In this context, the author also concludes by giving his own views on how the naval capacity of carrying parts and systems should be maintained and developed in order to best meet future requirements.

FÖRSVARSBEREDNINGENS ARBETE OCH ett aviserat kommande försvarsbeslut har antligen engagerat fler och satt igång försvarsdebatten i Sverige, vilket är välkommet. Stora delar av den offentliga försvarsdebatten har under senare år i stor omfattning handlat om vår förmåga att möta ett väpnat angrepp samt med vilken uthållighet detta kan hanteras. Att vår försvarsförmåga intresserar fler och fler samt att den debatteras är mycket bra, men debatten är tyvärr ofta ganska enkelspårig.

Är det då inte viktigt om och hur länge Sverige kan försvaras mot ett väpnat militärt angrepp? Jo, tveklöst är det av yttersta vikt att Sverige som nation, med vår försvarsmakt som ett viktigt verktyg, har tillräcklig förmåga att möta ett väpnat angrepp mot våra vitala nationella intressen,

oavsett sannolikheten för ett sådant samt oavsett hur det väpnade angreppet ser ut eller från vem det riktas. Emellertid måste Försvarsmakten också kunna hävda vår territoriella integritet och bidra till att upptäcka, förebygga, dämpa och stabilisera eventuella spänningar och potentiella konflikter, i syfte att förhindra att det väpnade angreppet överhuvudtaget genomförs eller ens tas under övervägande som ett rimligt alternativ. Det ena kan och ska alltså inte utesluta det andra. I fred och i samband med ett kris- eller lågkonfliktskede är det viktigt att Försvarsmakten med uthållighet kan bidra till vår omvärldsuppfattning och tillsammans med andra leverera en stabiliserande och krigsavhållande effekt. Jag efterlyser följaktligen en bredare och något

mer nyanserad försvarsdebatt som omfattar även detta.

Försvarsmaktens totala försvarsförmåga ska ses och avvägas med ett försvarsmaktsperspektiv och inte styckvis och delat. Vi har emellertid en hel del olika system i Försvarsmakten, vilka vart och ett bidrar till den samlade försvarsförmågan och ibland tillsammans inom ramen för en operativ samverkan ofta ger synergieffekter och effekthöjningar. Det sistnämnda ska alltid eftersträvas, men flera system är som bekant specialiserade för att kunna verka i en särskild miljö – mark, sjö, luft, rymd eller cyber – och ibland mot mål i en annan, vilket ställer särskilda krav. Ibland är de operativa möjligheterna till direkt samverkan mellan olika system i Försvarsmakten goda men ibland också av rent praktiska och olika skäl begränsade eller helt omöjliga att uppnå, även om det i alla lägen eftersträvas. En begränsad försvarsekonomi medför allt hårdare krav på effektivisering, rationalisering och samordning vilket i sin tur leder till allt hårdare prioriteringar och svåra avvägningar mellan Försvarsmaktens olika system och förmågor.

Jag vill här ge mitt bidrag till att sprida lite ljus över och ur ett marint perspektiv diskutera tills idag givna uppgifter och inriktningar till Försvarsmakten samt, kopplat mot utvecklingen i vårt närområde, våra marina förmågor och deras framtid. Jag avgränsar mig i detta anförande till att diskutera våra marina system och förmågor och kommer inte att diskutera ekonomiska nivåer eller prioriteringar mellan andra system i Försvarsmakten. Den genomgående och övergripande frågeställningen som en läsare bör ha med sig är om vi mot bakgrund av givna uppgifter till Försvarsmakten bör och kan vidmakthålla våra marina förmågor av idag, om någon av dem bör och kan utvecklas, tillföras

eller avvecklas. Viktigast av allt är kanske frågan om vi ”har råd” att avstå från någon förmåga och i så fall varför samt om vi kan och hur vi i så fall ska utveckla vår marina insatsförmåga och våra marina internationella samarbeten. Är det dags att ge marinen en ny huvudkurs? Svaret på denna fråga tar sin grund i den inriktning som regeringen givit Försvarsmakten samt utvecklingen i vårt närområde och i vilken mån marinens nuvarande innehåll, verksamhet, utveckling etc. går i linje med dessa.

Kommentarer till inriktning och analys ur ett marint perspektiv

Mot bakgrund av den pågående försvarsdebatten och de ibland olika uppfattningarna om inriktningen och prioriteringar av marina förmågor och marina uppgifter är det viktigt att utgå från ursprungliga och fortfarande gällande bedömningar, inriktningar och styrningar givna av regeringen. För att ge en bakgrund till mitt fortsatta resonemang vill jag därför här lyfta fram och kommentera några delar av regeringens proposition 2008/09:140 *Ett användbart försvar* som särskilt angår marinstridskrafterna.

Propositionen lades fast av riksdagen för fyra år sedan. Det är viktigt att komma ihåg att försvarsberedningen i sin omvärldsanalys understryker behovet av att fullfölja den inriktning för försvaret som då lades fast. Detta gör man mot bakgrund av de globala utmaningarna och hoten, inklusive situationen i vårt närområde, teknikutvecklingen och den allmänna säkerhetspolitiska utvecklingen. Försvarsberedningen pekar också i sin omvärldsanalys på att hoten mot vår säkerhet, inklusive risk för militära kriser och incidenter i vårt närom-

råde, understryker behovet av en insatsorganisation med omedelbart gripbara förband med hög tillgänglighet, flexibilitet och professionalism som är tillgängliga utan föregående återtagning samt utformade, resursatta och övade för sina uppgifter. Vidare understryks behovet av samarbete med andra länder och organisationer mot bakgrund av utvecklingen i vår omvärld. Här påpekas också särskilt att de bilaterala och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbetena stärker också säkerheten i vår del av världen, varför Sverige bör fördjupa dessa, inte minst det nordiska samarbetet. Försvarsberedningen anser dessutom att Sverige ska utveckla förutsättningarna för att ge och ta emot stöd, som också kan vara militärt, samt att Försvarsmaktens samverkansförmåga med andra länder och organisationer därför bör utvecklas i detta avseende.¹ I händelse av ett väpnat angrepp förväntas stöd från EU, Nato och grannländer. Detta ställer krav på interoperabilitet i bred mening samt på förmåga att ge och ta emot stöd i t ex hamnar och basområden.

Marinen strävar att utveckla samverkan med övriga stridskrafter, berörda sjöverkande myndigheter och andra nationer, i syfte att öka säkerheten till sjöss samt i kust- och skärgårdsområden. Försvarsmakten har också till uppgift att kontinuerligt sammanställa och delge berörda myndigheter aktuell sjölägesinformation, vilket utförs av marinen. Genom att delta i nationella och multinationella övningar utvecklar marinen sin förmåga till strid och sin interoperabilitet. Samtidigt visar Sverige vår förmåga till väpnad strid och därmed vår vilja att skydda våra intressen och värna vårt territorium.

Försvarsmakten ska upprätthålla och utveckla ett militärt försvar. Grunden för detta ska vara förmågan till väpnad strid.

Vårt fokus ska därför vara att utbilda och öva våra förband och personal till en hög kompetens att genomföra väpnad strid. Regeringen har tydligt deklarerat att marinstridskrafterna ska ha en kvalificerad förmåga att genomföra strid i hela skalan från lågintensiva till högintensiva konfliktnivåer. Vidare framhålls att marinstridskrafterna primärt ska utveckla förmågan att verka i vårt närområde genom att skydda svenska intressen till havs. I detta pekar regeringen särskilt på att fartygsförbanden, med stora krav på tillgänglighet och rationellt personalanvändande, uteslutande ska bestå av stående förband.² Allt detta återspeglas idag i prioriteringar för utbildnings-, övnings- och insatsverksamheten i marinen samt den dagliga marina verksamheten till sjöss och lands.

Understundom kan dock innebörden av ”stående förband” förefalla att tolkas en aning lättvindigt. Detta är sannolikt ett resultat av ett behov av specialkompetenser på flera håll inom Försvarsmakten i kombination med en exakt dimensionerad personalram vid våra fartygsförband. De bemanningsuppdrag som åläggs våra fartygsförband är inte sällan i konflikt med möjligheten att till fullo leva upp till begreppet ”stående förband”. Som jag ser det ska emellertid ett ”stående förband” vara bemannat, utbildat och övat till en godkänd nivå samt insatsberett med hög beredskap och tillgänglighet på såväl personal som materiel. Detta kräver en jämfört med nuläget bättre redundans, d v s en reell personell närvaro vid dessa förbandstyper och följaktligen en något utökad personalram.

Regeringen bedömer att insatser i närområdet, för att hantera kriser och incidenter, främst kommer att ha sjö- och luftoperativ tyngdpunkt. Vidare bedöms sådana insatser involvera kvalificerade aktörer, men under överskådlig tid inte inbegripa

enskilt militärt väpnat angrepp direkt riktat mot Sverige.³ Resultatet av denna bedömning är något som borde avspeglas och uttalas i Försvarsmaktens avvägningar, prioriteringar och utvecklingsåtgärder, men som av flera olika skäl kanske inte alltid är så tydligt.

Det militära försvaret ska enskilt och i samverkan med andra myndigheter kunna användas utanför svenskt territorium för att, i enlighet med internationell rätt, värna Sveriges suveräna rättigheter i den ekonomiska zonen, exempelvis Sveriges rätt att utforska, utnyttja, bevara och förvalta naturtillgångar inom zonen, när denna rätt hotas av andra stater. Vidare ska det militära försvaret kunna användas inom sådana områden för att upprätthålla och säkra vår försörjning och handel, exempelvis genom att skydda internationella handelsvägar. Det militära försvaret ska kunna genomföra patrullering och övervakning av havsområden och luftrum utanför svenskt territorium.⁴ Också detta återspeglas idag den dagliga marina insatsverksamheten till sjöss och lands, där operativ samverkan med andra delar av Försvarsmakten, som t ex flygvapnet, är viktig.

Grunden för marines verksamhet är att, tillsammans med flygvapnet, kontinuerligt kunna hävda Sveriges territoriella integritet – i skärgård, kustnära och fritt till sjöss, på ytan, under vatten och i luften – och där kunna upptäcka och avvisa kränkningar samt i enlighet med internationell rätt värna Sveriges suveränitet och nationella intressen i områden utanför detta. För marinen innebär detta en ständig övervakning av det svenska territorialhavet, den svenska ekonomiska zonen samt vårt närområde. Marinen utför härvidlag ständig ledning och samordning av sjöterritoriell verksamhet samt kontinuerlig underrättelseinhämtning i den marina miljön.

Marin- och flyginsatser för patrullering och övervakning av havsområden och luftrum har med bra resultat även genomförts tillsammans med andra nationer i en multinationell kontext utanför närområdet, t ex MLO1 och MLO2 i UNIFIL utanför Libanon, ME01, ME02 och ME03 i EUNAVFOR operation ATALANTA och FLO1 i operation UNIFIED PROTECTOR.

Vad gäller stöd till civila myndigheter påtalar regeringen att Försvarsmakten bör bidra till en ökad samordning avseende luft- och sjöövervakning och kunna stödja behöriga civila myndigheter i sjöräddning och miljöräddningstjänst i Östersjöregionen samt Skagerrak och Kattegatt. En fördjupning av det befintliga regionala samarbetet runt t.ex. Östersjön bedöms leda till effektivitetsökning. Målet är att öka den totala samhällsnyttan och skapa förutsättningar för ett mer effektivt nyttjande av de sjöövervakande svenska myndigheternas resurser och att öka deras maritima operativa effekt.⁵ Här bidrar marinen främst genom att fördjupa och utöka samarbetet med Kustbevakningen (KBV) och Sjöfartsverket (SjöV). Förutom rent operativa samarbeten kan här t.ex. nämnas samarbeten som *Sjöstjärnan*, vilket är samlingsnamnet på en myndighetssamverkan inom undervattensområdet som initierats av marinen. Samarbetet syftar till att optimera utnyttjandet av de statliga myndigheternas djupmättnings- och bottenundersökningsresurser samt att samordna myndigheternas samlade kunskaper om djup, objekt och bottenförhållanden.

Även internationella samarbeten för säkerhet och sjöövervakning pågår och utvecklas kontinuerligt genom initiativ och arbete i marinen. Ett bra exempel är *Baltic Ordnance Safety Board* (BOSB) som, på initiativ av den svenska marinen, bildades 2006 i syfte att samla in information om

minor och andra sprängämnen i Östersjön, för att prioritera områden för minröjning samt för att samordna multinationella insatser minröjning över Östersjön. Samarbetet inom BOSB har effektiviserat minröjningsinsatserna och därmed säkerheten för sjöfarare och alla som har havet som arbetsfält. Andra bra exempel är SUCFIS⁶ och SUCBAS⁷ som båda är maritima samarbeten och informationsutbytet för att effektivisera sjöövervakningen i Östersjöregionen, vilket gynnar sjösäkerhet, säkerhet, miljö och brottsbekämpande insatser i regionen.

Relaterat till insatsverksamhet lyfter regeringen fram att enheter och förband ska kunna verka med endast ett begränsat stöd från civila strukturer i operationsområdet avseende logistik och infrastruktur, ibland långt från Sverige.⁸ Detta ställer krav på ut hållighet och underhållssäkerhet hos våra marina förband och vissa fartyg samt på marin logistik och då framförallt på den marina basbataljonen, dess rörlighet, resurser, skydd m m samt möjligheter att få bakre stöd från FMLOG och FMV.

Genom internationell samverkan med våra samarbetsländer kan de svenska förbanden även utgöra komponenter i större styrkor med en god samlad förmåga att från havet stödja markoperationer samt tillsammans med andra bidra till att hålla sjövägarna både i vårt närområde och globalt öppna för handelstrafik. Osäkra sjöleder eller hot mot viktiga hamnar, inte minst i vårt närområde, skulle kunna få långtgående konsekvenser för Sveriges ekonomi eftersom Sverige liksom de flesta andra länder är beroende av ett ständigt flöde av råmaterial och varor. Skyddet av dessa strategiska flöden är i och med det ett viktigt nationellt intresse för Sverige att värna men också för alla andra länder i vårt närområde.⁹

Dagens maritima utmaningar går vida utöver ramen för den snäva uppfattningen av försvar i ett scenario av mellanstatliga konflikter. De är långt mer varierande, komplexa, oförutsägbara och sammanflätade. Vi måste alltså kunna hantera ett brett spektra av hot i på den maritima arenan. Maritim terrorism mot havsbaserad kritisk energiinfrastruktur och maritima flöden av energiresurser är ett av dessa. Det är t ex ingen tvekan om att ”terrorminering” i stora hamnar som Rotterdam, Antwerpen eller Göteborg, skulle kunna innebära mycket stora negativa konsekvenser för handel och ekonomi. Ett annat potentiellt hot är terroristernas eller statliga aktörernas användning av sjöfartsrutter för spridning av massförstörelsevapen. Dessutom måste smuggling av vapen och narkotika samt människohandel piratdåd och väpnade rån till sjöss kunna motarbetas med gemensamma resurser.

Den globala sjötrafiken är betydande och vår välfärd och utveckling är också beroende av den. Hotkällor liksom deras mål har blivit mer varierande. Hot från ickestatliga aktörer till sjöss, oavsett om det är terrorister, pirater eller organiserad brottslighet, har fått allt större betydelse. Dessutom utgör maritima hot utmaningar inte bara i termer av sjömakt och dominans, men också i termer av ekonomisk välfärd, miljöskydd och integritet i våra samhällen. Utvecklingen i vårt närområde ställer kontinuerligt krav på våra marina förmågor och en marin närvaro.

Närområdet – nuläge, utveckling och trender

Jämfört med Försvarsberedningens tidigare omvärldsanalys, *Säkerhet i samverkan* (Ds 2007:46) konstateras nu att utvecklingen i vårt närområde idag sker med hög-

re hastighet och är än mer komplex och svårförutsägbar.¹⁰

De strategiska förutsättningarna för Sveriges närområde har förändrats och samtidigt ökat i säkerhetspolitisk betydelse. Det är ingen tvekan om att det idag i vårt närområde finns ett ömsesidigt intresse för stabilitet, säkerhet, dialog och samarbete, vilket beror på en allt mer globalt sammanlänkad ekonomi och internationella beroenden. Globaliseringen har lett till ökade flöden av varor, tjänster, kapital, information, idéer och människor. Detta förhållande hänger nära samman med utvecklingen av den internationella sjöfarten, vilken i sin tur ställer krav på en god maritim säkerhet. Utvecklingen pekar allt mer mot att man ska minska kostnaderna genom att minimera lagerhållningen, vilket ställer höga krav på ett ständigt transportflöde där sjötransporter utgör lejonparten. Idag går 95 procent av Sveriges utrikeshandel sjövägen. Hela samhället är beroende av att fartygen når våra hamnar. Sjöfarten på Östersjön är betydande och har ökat stadigt det senaste decenniet. Mer än 2 000 större fartyg är ständigt till sjöss i Östersjön. Utöver containertrafiken står även flödet av strategiska råvaror över och under Östersjön för ökningen, där en betydande del idag utgörs av olja och gas från Ryssland till EU.¹¹

Om dagens samhälle ska fungera och levnadsnivån vidmakthållas på den nivå vi vant oss vid krävs alltså kontinuerligt säkra transportflöden till sjöss. Miljön i vårt närområde och globalt är därmed ständigt hotad mot bakgrund av olycksrisker och tidigare nämnda maritima hot. Det finns därmed ett flertal olika typer av påverkan och säkerhetshot mot sjötransporter som vi måste vara förberedda på samt kunna hantera och möta. Hoten mot transportflödena är mångfacetterade och spänner från miljömässig påverkan över otill-

räcklig infrastruktur till avsiktliga åtgärder, som t ex terror, kriminalitet och piratdåd. Möjligheterna att skydda sig mot dessa ökar avsevärt om samordnings- och samverkansförmågan fungerar på ett bra sätt mellan olika nationer och myndigheter (civila och militära) samt icke statliga organisationer. I förlängningen ställer detta till del nya krav på marinen och dess förmåga att samverka med andra myndigheter och nationer.

Den strategiska bilden i vårt närområde påverkas även av att flera nationer vill utnyttja naturresurserna och hävda nationella intressen på kontinentalsockeln i Arktis, på grund av fortsatta globala behov av exploatering av energitillgångar och naturresurser. Handelssjöfarten kan få nya och kortare vägar för sjötransporter över Arktis i och med klimatförändringarna. Arktis och Barentsregionens strategiska betydelse ökar i takt med en stegrad ekonomisk aktivitet.¹²

Den militära multinationella övningsverksamheten i närområdet till sjöss och i luften har under senare år successivt ökat i omfattning. Det genomförs årligen ett flertal internationella övningar där olika typer av stridskrafter och ett flertal nationer, däribland Sverige, samövar, som t ex i NORTHERN COAST, BALTOPS, OPEN SPIRIT, COLD RESPONSE och STEADFAST JAZZ. Internationellt samarbete inom sjöövervakning, miljö och sjöräddning är utvecklat bland östersjönationerna. Denna verksamhet utvecklar interoperabilitet i bred mening samt prövar i viss omfattning även vår förmåga att ge och ta emot stöd i t ex i våra hamnar, flygplatser och marina basområden.

De senaste årens finansiella och ekonomiska kris har lett till en minskning av försvarssatsningarna i Europa och USA. Den globala ekonomiska tyngdpunkten har för-

skjutits alltmer mot Asien, vilket lett till att USA säkerhetspolitiskt ombalanserar mot Asien och Stilla havet. Samtidigt fortsätter Ryssland reformeringen och moderniseringen av sina väpnade styrkor.¹³ Den ryska stormaktsambitionen tar sig tydligast uttryck i en uppbyggnad av en ökad militär förmåga. Från ett marint perspektiv är detta mycket tydligt. Den ryska Östersjömarinen har påtagligt ökat sin provturs- och övningsverksamhet på havet och i luften under senare år. En tillförsel av nya moderna stridsfartyg har påbörjats. Medeltungt bombflyg har vid flera tillfällen i år genomfört övningar över Östersjön samt förbekämpning med efterföljande luftlandsättning och landstigning har återigen övats under övningen ZAPAD. Även den ryska fartygs- och flygburna signalspaningen i närområdet har blivit mer aktiv och framskjuten. Sverige tillsammans med Finland utgör i detta sammanhang ett säkerhetspolitiskt gränsland i norr mellan Ryssland och Nato.

Den internationella militärtekniska utvecklingen har under många år varit snabb, vilket även påverkat den maritima arenan under, på och över havet samt i rymden. Den nya tekniken har fört med sig nya sensorer och vapen med längre räckvidder och bättre prestanda samt på såväl strategisk, operativ och taktisk som stridsteknisk nivå en allt större utbredning av nätverksbaserade system i kombination med autonoma sådana. Resultatet av detta har medfört möjligheter att övervaka och kontrollera stora områden med relativt få enheter.

Utvecklingen av operationer med specialförband, ubåtar, informations- och nätverksoperationer, fjärrstridsmedel som kryssningsrobotar, lättrorliga förband etc. har öppnat nya möjligheter i krigföringen. Ett storanfall eller strategiskt överfall mot Sverige är därför inte längre särskilt troligt.

Det handlar istället sannolikt om att vi ska kunna gardera oss mot hot som störningar mot sjöfarten, upprepade kränkningar, infiltration, sabotage, attacker mot vitala samhällsfunktioner och svenska intressen, besättande av strategisk terräng m m, där möjliga marina mål skulle kunna vara maritim infrastruktur, hamnar, farleder och handelssjöfart men även våra sensorer, ubåtar, stridsfartyg och baser samt nyckelpersonal.

Mot bakgrund av ovanstående utveckling skulle ett eventuellt anfall med fjärrstridsmedel och sabotageförband snabbt kunna följas av angrepp mot strategiskt viktiga områden med lättrorliga kombinerade stridsgrupper. Ett operationsområde skulle därefter kunna avreglas och kontrolleras av långräckviddiga sensor- och vapensystem med förstärkning av flyg- och sjöstridskrafter.

För marina operationer under fred, kris och konflikt i vårt närområde påverkar ovanstående utveckling och trender kraven på våra marina förmågor, vilka även måste sättas i relation till miljön och militärgeografin i vårt operationsområde.

Operativ miljö och militärgeografi i vårt närområde

Östersjön, Skagerak och Kattegatt karaktäriseras idag av hög trafikintensitet med färjor, handelsfartyg, fiske- och nöjesbåtar. Militärgeografin medger ett förhållandevis begränsat operativt utrymme med korta distanser och brist på operativt djup för försvar och manöver. Detta leder till relativt korta reaktionstider från upptäckt till insats. Förhållandena i vårt marina närområde lämpar sig mycket väl för såväl ubåts- som minkrigföring, vilket det finns ett otal bevis på inte minst från tidigare konflikter

och krig i närområdet. Samtidigt bidrar samma förhållanden till att försvåra detektering, klassificering och identifiering vid ubåtsjakt och minjakt.

Undervattensmiljö, djup- och bottenförhållande, topografi, skärgårdsmiljö, klimat, isförhållande etc i vårt närområde ställer ofta höga och speciella krav på miljöanpassning av marina plattformar, sensorer och vapensystem samt marin taktik och stridsteknik. De marina system som förekommer i vårt närområde är i många fall också specialiserade och skulle i kris och konflikt kunna utgöra ett brett hotpektra, med innehåll av sjö- och luftmålsrobotar, minor, torpeder, artilleri, undervattenssystem och specialenheter optimerade för grunda vatten.

Sveriges strategiska läge vid Östersjöutloppen och Östersjön som transportväg gör att Östersjön söder om Ålandsförträngningen är viktig för oss och andra östersjöstater. Ur ett militärt perspektiv får Gotland en stor betydelse för östersjötrafiken. Vid en kris eller väpnat angrepp är Sveriges bevarande som nation ett kärntresse, vilket gör att Mälardalsområdet är ett prioriterat område för Försvarmakten. Östersjöutloppen innefattar även Bälten och Öresund samt västkusten varför Sverige kommer att behöva hantera en operationsriktning även västerut. Särskilt viktiga är hamnanläggningarna i Göteborgsområdet eftersom den allra största delen av vår utrikeshandel går via dessa hamnar. Skyddet av sjöfarten till dessa hamnar är därför centralt för samhällets funktion. Eftersom vår huvudsakliga operationsriktning är Östersjön söder om Ålandsförträngningen så kommer västkusten att behöva hanteras som en sekundär riktning och då främst för marin- och flygstridskrafter. Övre Norrland med tillgång till naturtillgångar och viktig infrastruktur för den geopolitiska utveck-

lingen i Arktis gör att detta på sikt kan bli en viktig del av vårt operationsområde.

Den strategiska och operativa situationen i vårt närområde samt vår operativa miljö och militärgeografi påverkar och formar kraven på marinstridskrafternas uppgifter, operativa krav och marina koncept, varför det i detta sammanhang är betydelsefullt att belysa även dessa.

Marina uppgifter och operativa koncept

Marinen bidrar kontinuerligt till att upprätthålla vår territoriella integritet och ingriper vid kränkningar. Marinen skyddar även svenska fartyg och därtill kopplade resurser på svenskt vatten och i vår ekonomiska zon. Vidare skyddar marinen sjövägar längst svensk kust, sjöfart till och från Sverige samt för oss viktig marin infrastruktur. I händelse av kris och konflikt ska marinen motverka väpnade insatser av mindre eller större omfattning och bidra till vår förmåga att motstå krav på politiska eftergifter och utpressning samt kunna stödja samhället vid nationella påfrestningar. Marinen ska även kunna delta i internationella operationer och vid behov kunna bidra med förmågor för att evakuera svenska medborgare från oroshärdar i världen.

Syftet med marin operativ verksamhet är ytterst att upprätta kontroll eller att bestrida en motståndares möjlighet att utöva kontroll över verksamheten i hela eller delar av ett operationsområde. Marin operativ verksamhet omfattar alla förband, oavsett tillhörighet, då verksamhet genomförs som kan kopplas med marinoperativa mål inom ramen för en operation. Kontroll i ett maritimt område innebär möjlighet att kontrollera och påverka motståndaren – i luften, på och under havsytan och i an-

gränsande markområden. Marin operativ kontroll har uppnåtts då svenska och/eller allierades mark-, marin- eller luftstridskrafterns verksamhet kan genomföras med en i förväg accepterad säkerhet och rörelsefrihet.

Marinens tre operativa koncept, *sjöövervakningsoperation*, *sjöfartsskyddsoperation* samt *kustförsvarsoperation*, dimensionerar marinstridskrafternas förmåga att enskilt eller i samverkan med övriga delar av Försvarsmakten lösa ställda uppgifter. Koncepten är delar i ett större sammanhang och genomförs tillsammans med andra delar av Försvarsmakten och/eller andra myndigheter.

Marinens kontinuerliga förmåga att upptäcka kränkningar genomförs inom ramen för en ständigt pågående sjöövervakningsoperation, vilken förstärks genom nationell myndighets- och nationssamverkan. Under begränsad tid kan i prioriterade områden en högre ambition avseende möjligheter till ingripande skapas. I dessa fall används de stående krigsförbanden ur marinen, vilka kan förstärkas med andra enheter, exempelvis sjöoperativ helikopter, ASC890,¹⁴ KBV flygplan och/eller FFK:s¹⁵ flygplan. Inom ramen för uppgiften att med befintliga förmågor och resurser vid behov kunna bistå övriga samhället har marinen förmåga att genom myndighetssamarbete, -samverkan och -samordning med KBV, polisen och SjöV m fl kunna bidra vid marina säkerhetsoperationer, sjöräddning och miljöräddningstjänst.

Marina enheter, fartyg och förband kan under tidsbegränsade insatser i prioriterade områden indelas i tillfälliga stridsgrupper för genomförande av sjöfartsskyddsoperationer.¹⁶ Tidsomfattningen och de ingående förbanden kommer att påverkas av parallell operativ verksamhet. Myndighets- och nationssamverkan, med anledning av

såväl nationell som internationell civil sjöfart kommer även här vara en vital del.

I händelse av att säkerhetsutvecklingen i närområdet allvarligt försämrats och risken för ett väpnat angrepp mot landet ökar är vårt behov av underrättelser mycket viktigt. Om marinstridskrafterna ska kunna bidra till att verka dämpande och avhållande är det även viktigt att vi har förmåga att uppträda tidigt och resolut långt ut i prioriterade områden. Samtidigt kvarstår uppgifterna att hävda territoriell integritet och skydda sjöfarten. Vi måste även förbereda för och tidigt kunna upprätta kontroll över prioriterade leder, hamnar och basområden för att kunna ge eller ta emot stöd från annan part. I händelse av ett väpnat angrepp ställer kombinationen av flerfunktionssystem samt antal i de marina förbanden krav på tydliga prioriteringar kopplat till verksamhet, områden och tider över de olika skedena under insatsen. För att säkerställa både gemensamma måldata som överlevnad för våra stridskrafter används en gemensam sensortaktik.

Vår militärgeografi nyttjas både för egna behov, exempelvis används skärgårdsmiljön för ombasering av stridskrafter, samt utgångsläge för fortsatt strid. Militärgeografen ska också användas och där så är möjligt förstärkas genom egna åtgärder för att begränsa en angripares rörlighet och handlingsfrihet. Marinen har här ansvaret för samordning av sjömålsbekämpning över största möjliga djup för att uppnå operativa och strategiska fördelar mot en angripare.

Våra marina förmågor idag – behövs de?

Marinen innehar idag olika förmågor, vilka utvecklats och vidmakthållits utifrån operativa krav. De marina förmågorna måste

hållas aktuella och relaterade operativ miljö, uppgifter och koncept. De övergripande svenska marina uppgiftsrelaterade förmågorna, vilka ingår i olika typiska svenska marina uppgifter och operativa marina koncept enligt ovan kan beskrivas som förmåga till:

- yt- och luftmålsbekämpning,
- undervattensstrid,¹⁷
- skydd av sjötransporter,
- strid i skärgårdsmiljö,
- amfibisk övergång,¹⁸
- deltagande i internationella insatser,
- offensiva insatser mot/på en angripares/aktörs territorium.

Uppgifter och krav har alltså resulterat i ovan nämnda övergripande förmågor för marinen. För att möjliggöra insatser med resurser utvecklade för dessa förmågor erfordras marin ledning och logistik. Härutöver ska förmåga finnas att vid behov stödja samhället vid svåra påfrestningar.

En fortsatt omstrukturering av Försvarsmakten i en oförändrad försvarsekonomi leder till allt hårdare ekonomiska besparings- och rationaliseringskrav, tvingande prioriteringar och till slut viktiga vägval. Försvarsmakten står inför omfattande behov av materielinvesteringar under 2020-talet, däribland flera viktiga marina system. Sannolikheten är överhängande för att detta i det längre perspektivet kommer att leda till att antalet fartyg och förband, som redan nått ett kritiskt lågt antal, nedgår ytterligare, vilket medför att delar av eller hela förmågor inte längre kommer att kunna vidmakthållas. Jag påstår därför att denna situation kan komma att innebära katastrofala följder för vår försvarsförmåga och därmed för stabiliteten i vårt närområde.

Varför är det då viktigt att vidmakthålla och utveckla våra marina förmågor? Svaret på denna fråga skulle enkelt och kortfattat kunna förklaras mot bakgrund av de uppgifter och inriktningar som givits till Försvarsmakten med att; nuvarande säkerhetspolitiska lösning ställer krav på en svensk marin med nämnda förmågor för att kunna lösa dagens marina insatser. Det finns emellertid anledning att i detta sammanhang förtydliga och i något fylligare ordalag lyfta fram marinens verksamhet och vad den till vardags innebär.

Marinens verksamhet bidrar kontinuerligt och aktivt till ett gott säkerhetsläge och en tröskeleffekt. Mycket av den årliga verksamheten i Försvarsmakten bidrar på ett aktivt sätt till att stabilisera säkerhetsläget i vårt närområde. Att svenska marina förband regelbundet visar närvaro samt på olika sätt uppträder och övar i vårt närområde är viktigt för att tydligt understryka våra svenska nationella intressen och vår vilja att aktivt värna om dessa. Detta är också ett viktigt led i vår förmåga att genom insamling av underrättelser bidra till vår lägesbild, omvärldsuppfattning och förvarning samt vid behov kunna delta med resurser i sjöfartsskydd och sjöräddningsverksamhet.

Dagens marina förband och enheter, som vidmakthåller och utvecklar våra befintliga övergripande uppgiftsrelaterade förmågor, har under lång tid byggts upp och specialiserats främst för att kunna fungera och möta de krav som ställs i vårt närområde. Det finns tveklöst ett nationellt behov av nämnda marina förmågor om vi vill ha kvar en svensk marin försvarsförmåga utan betydande brister. Ökade krav på att kunna verka tillsammans med andra, främst i närområdet, har medfört att kraven på interoperabilitet ökat. En utvecklad interoperabilitet har i sin tur medfört att

svenska marina förband även kunnat ställas i beredskap för och sättas in i internationella operationer utanför vårt närområde.

Marinen deltar regelbundet i ett flertal olika marina övningar, där huvuddelen idag genomförs tillsammans med andra i en multinationell kontext. Detta är ett tydligt och bra sätt att visa närvaro och förmåga, ofta tillsammans med andra. T ex har marinen årligen deltagit i ett flera multinationella marina övningar, som t ex BALTOPS, NORTHERN COAST, OPEN SPIRIT och COLD RESPONSE. Ofta integreras både insats- och övningsverksamhet, t ex sjömin- och ammunitionsröjning, sjöövervakning och bevakning inom ramen för tillämpade marina övningar. Denna övningsverksamhet leder till en bättre interoperabilitet, samarbetsförmåga, förståelse, förtroende, kunskap och färdighet bland de deltagande nationerna samt påvisar även en vilja och förmåga att verka i operationer tillsammans under gemensam ledning och med gemensamma mål. Internationell marin övningsverksamhet tillsammans med ett flertal bilaterala och regionala samarbeten bidrar aktivt till en bättre gemensam säkerhet i våra omgivande farvatten samt skapar samtidigt nätverk och förtroende bland de deltagande länderna.¹⁹

Svenska örlogsfartyg och marina förbandsdelar genomför emellanåt besök i våra grannländer i enlighet med en arrangemangsplan, vilket även andra länders örlogsfartyg genomför i svenska hamnar. Ett örlogsbesök är ofta en tydlig säkerhetspolitisk markering, som understryker viljan till goda relationer och förbindelser mellan berörda länder, men är också ett utmärkt tillfälle att skapa förståelse och professionella relationer mellan mariner. Inte säl-

lan används fartyg som plattform för ambassadörer i möten med värdlandets motsvarigheter. Även besök med förbandsdelar och personal genomförs i olika syften, också dessa bidrar till goda relationer och förtroende.

Vår försvarsförmåga och beredskap förutsätter en god omvärldsuppfattning, vilken bygger på en väl fungerande underrättelseinhämtning, analys och delgivning. Kunskap bidrar till förvarning och framförhållning och är en styrka. Till denna bidrar marina system i stor omfattning idag, som t ex radarstationer, undervattensspanningssystem, signalspaningsfartyg, ubåtar och stridsfartyg. Våra ubåtar är här en mycket viktig resurs som i fredstid samt i alla kris och konfliktnivåer möjliggör en framskjuten, offensiv och dold förmåga till underrättelseinhämtning, spaning, rekognosering, specialoperationer och anfall.

Vid en utdragen kris eller konflikt i vårt närområde kommer de marina förmågorna tillsammans med fl andra att spela en mycket viktig roll i att hålla prioriterade sjövägar och hamnar öppna och skydda sjöfarten. Ytterst bidrar Försvarsmaktens sammantagna resurser till att verka avhållande för angrepp och till att skapa en militär tröskeeffekt vid ett eventuellt väpnat angrepp. I detta sammanhang är marin och luftstridskrafter i samverkan initialt av stor operativ betydelse.

Svaret på frågan om dagens marina förmågor behövs nu och i framtiden är därför entydigt – ”Ja”. Men behöver då ändå huvudkursen korrigeras något mot framtiden?

Marina förmågor idag och imorgon – Diskussion

Mot bakgrund av uppgifter, utvecklingen i närområdet och operativa krav etc finns

det inget som påvisar att de förmågor som våra marina system innehar idag inte skulle behövas framgent. Utvecklingen i vårt närområde, vår operativa miljö och militärgeografien talar snarare för motsatsen samt för att vissa förmågor behöver utvecklas ytterligare eller kompletteras. Våra marina system behövs, används och har kontinuerligt en viktig roll i fredstid och i låga konfliktnivåer över hela insatsspektret upp till väpnad strid. En eventuell framtida kris eller incident i vårt närområde kommer sannolikt också att behöva mötas med främst en sjö- och luftoperativ tyngdpunkt. Dessa stridskrafter kan tillsammans skapa en tröskeleffekt som kan verka avhållande från angrepp. Att då avsäga sig någon förmåga genom att avveckla ett marint system eller hel förmåga kommer direkt att leda till mycket allvarliga operativa brister och begränsningar. Att i framtiden till en godtagbar nivå återta en förmåga som lagts ner kommer dessutom, om det över huvud taget låter sig göras, att ta lång tid och kräva betydande investeringar. Utan dagens marina förmågor kommer vi heller inte att kunna lösa idag ställda uppgifter till Försvarsmakten.

Eftersom våra marina förbandstyper redan har utformats för att innehålla kvalitet framför kvantitet samt är hårt specialiserade för miljön i närområdet som vi har att verka i, tillhör dessa definitivt de som är kritiska att behålla ur ett nationellt perspektiv. Våra marina stridskrafter är väl utformade för att bidra till en hög tröskeleffekt samt anpassade och övade för att kunna användas tillsammans med andra. Det är således av stor vikt att vi värnar om, vidmakthåller och tillsammans med andra utvecklar våra svenska marina förmågor av idag.²⁰

Mot bakgrund av given inriktning och uppgifter bör vidmakthållande och utveck-

ling säkerställas för de marina uppgiftsrelaterade förmågorna, vilka återfinns i våra fyra marina hörnspelare: ubåts-, stridsfartygs-, minröjnings- och amfibiesystemet och till dessa en marin lednings- och logistikförmåga. Utvecklingen av de marina systemen måste på något sätt även förhålla sig till här tidigare beskrivna utmaningar och möjligheter avseende utveckling och trender i vår omvärld och i närområdet. I detta stycke måste vi bland annat undersöka Försvarsmaktens möjligheter att möta och själv utnyttja system i samverkan, fjärrstridsmedel och långräckviddig bekämpningsförmåga, cyberförmåga samt obemannade system. Här har vi bland annat goda skäl att utveckla vår samlade förmåga att samordnat utnyttja vapensystem samt aktiva och passiva sensorer i land, på fartyg, flygplan och helikoptrar för att uppnå taktiska och operativa fördelar i skydd, detektering, klassificering, identifiering, målinmätning och bekämpning.

För marinens del kommer utvecklingen sannolikt att bland annat påverka vårt val av nästa generations sjömålsrobot, vilken även bör övervägas att ges långräckviddig förmåga att bekämpa mål på land och mål i en komplicerad och störd miljö. Även taktiskt användande av UAV och AUV för övervakning, sjöfartskontroll och spaning på ytan och under vattnet, bärande av motmedel och skenmål, minröjning, rekognosering m m bör på sikt övervägas för anskaffning i syfte att effektivisera och kanske i vissa fall på sikt ersätta andra system.

Det finns följaktligen ingen anledning att drastiskt lägga om huvudkursen för marinen, men den behöver justeras för att möta framtiden med dess osäkerheter och utmaningar. Vi behöver i vissa delar återta och utveckla vår operativa förmåga i närområdet. I detta stycke är för marinen undervattensstrid, sjöfartsskydd och luftför-

svar högt prioriterade. En avgörande framgångsfaktor är i detta stycke att kunna verka i för uppgiften sammansatta marina stridsgrupper tillsammans med andra delar av Försvarsmakten, andra nationer och myndigheter.

Vilka är då de viktigaste faktorerna för att säkerställa att våra befintliga marina förmågor kan vidmakthållas och utvecklas åt rätt håll? Jag påstår här att utvecklingen i marinen ska omhändertata marina förmåge- och kompetensbehov samt måste präglas av långsiktighet. Det är viktigt att det finns en balans i utvecklingen av teknik, taktik, utbildning och infrastruktur. En producerbar, stabil och långsiktig materiel- och personalförsörjningsplan är härvid en förutsättning och av vital betydelse för vidmakthållande och utveckling av våra marina förmågor idag och i framtiden. Detta ställer krav på en långsiktig och väl avvägd ekonomi som under vissa år kan anpassas och förstärkas för att möjliggöra investeringsbehov. I en begränsad ekonomi behöver vi även en gemensam realistisk syn och acceptans för behovet av prioriteringar och risktagningar, då alla identifierade materielbehov inte kommer att kunna uppfyllas.

Utöver ovanstående krav på långsiktighet är bemanningsgraden av stridsfartygen den enskilt viktigaste frågan för marinens utveckling på kort och medellång sikt. Våra fartygsförband bör vara kontinuerligt fullbemannade, för att både kunna ha hög beredskap och ingripa med kort förvarning samt för att kunna säkerställa egen taktikutveckling. För att marinen ska kunna rekrytera, tillväxa, behålla kompetenser samt utveckla marina operativa förmågor, måste fartyg och förband tillåtas ha en bemanningsgrad, och ett gångtidsuttag, som tillåter en relevant insats- och övningsverksamhet. En särskild genomlysning och framtagning av personalflödet i de marina

förbanden ska genomföras, och förslag ska tas fram för att öka handlingsfriheten för de sjögående förbanden, samtidigt som behovet av instruktörer vid våra skolor och centra säkerställs.

Olika sätt att öka antalet tidvis tjänstgörande officerare ska undersökas. Rekrytering och fullt införande av specialistofficerssystemet är också viktiga områden för marinens totala utveckling. För att vi ska lyckas bedöms det krävas acceptans för en marinspecifik lösning som till delar kan avvika från övrigt i Försvarsmakten främst kopplat till krav på hög tillgänglighet, graden av ”stående förband” samt ”fåtalighetsproblematiken”.

Samverkan med andra myndigheter, organisationer och länder ska fortsatt utvecklas för att kunna delta i marina säkerhetsoperationer. Som en del i detta utvecklas det operativa utbytet av sjölägesinformation genom nationella och internationella samarbeten. Även områden som innefattar utnyttjande av en gemensam infrastruktur och logistik för de sjöverkande myndigheterna ska tillvaratas och utvecklas. Möjliga exempel i detta avseende är marinens basresurser i örlogshamnarna Karlskrona och Hårsfjärden/Muskö, Tånguddens hamn och infrastruktur i Göteborg och KBV kustpostering i Slite som tämligen omgående skulle kunna börja samutnyttjas och anpassas för basering och logistikstöd av enheter ur såväl Försvarsmakten som KBV, SjöV, polisen och kommunal räddningstjänst. Ett annat exempel är gemensamt nyttjande och bemanning av infrastruktur för gemensam utbildning och övning, som t ex delar av de som finns vid sjöstridsskolan i Karlskrona.

Mot bakgrund av vår befintliga höga nationella förmåga och teknisk nivå samt att våra omgivande vatten allttjämt lämpar sig mycket väl för undervattensstrid är vår

ubåtskompetens och vårt ubåtssystem av strategisk betydelse för vår omvärldsuppfattning, våra möjligheter att skydda sjöfart, vår tröskeeffekt och vårt djupförvar. Ubåtens förmåga att delta mer aktivt i den gemensamma underrättelseinhämtningen, i den gemensamma striden och i specialoperationer måste utvecklas samtidigt som den autonoma förmågan bibehålls. Relativt vårt behov av omvärldsuppfattning, underrättelser och tidig förvarning är det naturligt att nästa generations ubåt fortsatt utvecklas mot att vara en viktig underrättelseplattform.

Vårt behov av fria sjövägar och hamnar i närområdet ställer krav på att förmågan till sjöminröjning både på stora djup till havs, kustnära, i skärgård och intill kaj-/strandkanten måste kunna vidmakthållas. Vid en framtida omsättning av minröjningsfartyg av Kosterklass bör modulärt sammansatta system av olika typer av sensorer och autonoma farkoster för minjakt övervägas, i syfte att skapa handlingsfrihet avseende framtida minröjningssystem på längre sikt.

De reella operativa behoven av att kunna verka i alla konfliktnivåer och miljöer i vårt närområde, dimensionerar de fåtal stridsfartyg, främst Visby-korvetterna, som vi idag förfogar över. Det är därför viktigt att dessa fortsatt vidmakthålls och utvecklas för sjöstrid i alla de tre marina dimensionerna: över, på och under ytan. En framtida planerad anskaffning av nästa generations stridsfartyg (NGS) kommer i realiteten inte att i någon större omfattning påverka numerären stridsfartyg, så att dessa skulle kunna anskaffas enkom för en specifik operationstyp. Därför är det viktigt att NGS utvecklas i syfte att till rätt ambitionsnivå kunna verka i samtliga marina operationstyper och i alla konfliktnivåer. De operativa krav som detta gene-

rerar tillsammans med erfarenheter, miljöer i närområdet och vår marina logistikförmåga, påvisar att NGS bör ha god ut hållighet, sjötålighet samt en god ledningsförmåga. Den sjöoperativa helikoptern är en integrerad del i sjöoperativ verksamhet, främst i ubåtsjakt och ytstrid, men även i sjöövervakning och sjöräddning. Mot bakgrund av detta och helikopterflottiljens begränsningar i frambasering är det följaktligen lämpligt att NGS kan ta emot, tanka och vapenkomplettera helikopter 14B ombord. För att förbättra förmågan till luftförvar och utveckla förmågan att luftförvara andra fartyg och skyddsobjekt, områden till sjöss och över land mot sjömålsrobotar, kryssningsrobotar etc bör luftförvarsförmågan utvecklas att omfatta även luftvärnsrobotar till korvett typ Visby och därefter till NGS.

Förmåga till samordnad strid, såväl nationellt som internationellt, bör utvecklas. Ett integrerat luftförvarskoncept bör byggas där marinstridskrafter, luftstridskrafterna och markbaserat långräckviddigt luftvärn samverkar i realtid med system i samverkan. Ett sådant integrerat luftförvarskoncept skulle kunna skydda sjö- och landområden mot kryssningsrobotar och stridsflygplan samt ballistiska robotar. Strid med system i samverkan möjliggör även samordnad sjömålsbekämpning med längre effektiva räckvidder och högre samordnad effekt samt ett bättre taktiskt utnyttjande av våra stridskrafter.

Amfibiebataljonen är en integrerad och avgörande del i den marinoperativa helheten. Det är också ett unikt lättörligt och, för vår operativa miljö, specialiserat förband som måste prioriteras mot operativa uppgifter i amfibisk miljö, men då så krävs även har förmåga att lösa begränsade markoperativa uppgifter. Förbandet ska fortsatt utveckla förmågan till kvalificerad

väpnad strid mot sjö- och markmål och att verka i övergången mellan land och vatten och i synnerhet svensk skärgårdsterräng. Samtliga stridsbåtar i amfibiebataljonen bör därför uppgraderas för att säkerställa förbandets skydd, rörlighet och effekt.

Kommande logistikkoncept bör utnyttja den större inneboende uthålligheten i de nylevererade och kommande plattformarna, och utformas i syfte att skapa resursmässig balans. För att kunna uppnå rationalitet och effektivitet bör den marina logistiken utvecklas mot en central prioriterande, samordnande och stödjande funktion – marin basbataljon. Systemet ska fortsatt vara modulärt och flexibelt i syfte att kunna stödja en behovsammansatt marin insatsstyrka. Målbilden är att den marina basbataljonen ska utgöra en ständigt aktiv FLS (Forward Logistic Site) för svenska marina enheter. Stöd till annat land eller organisation (Host Nation Support, HNS) ska vidareutvecklas.

Ledningssystem ska utvecklas mot förmåga till gemensam ledning och gemensam lägesbild, såväl nationellt som internationellt, varvid införandet av ett internationellt interoperabelt länksystem för dataöverföring har en absolut särställning.²¹ Samtidigt ska en nationell krypterad länk bibehållas.

Dagens marin är en produkt av många decenniers ansträngningar och anpassning-

ar till miljön och utvecklingen i vårt när-område, den är materiel tung och har på senare år byggts upp med kvalitet på bekostnad av kvantitet, varför de förmågor som idag finns är kritiska att behålla och utveckla ur ett svenskt nationellt perspektiv. Våra marina förmågor i närområdet är av väsentligt intresse för Sverige, i synnerhet då det gäller undervattensdomänen med förmågor till ubåtsoperationer, ubåtsjakt, sjöminering och minröjning. Det är nu hög tid att lägga grunden för långsiktighet och stabilitet i vår försvarsplanering och samtidigt säkra våra unika nationella kompetenser och förmågor för framtiden, t ex inom ubåtsområdet. En kontinuerlig utveckling – personellt, materiellt och operativt – är en förutsättning för att marinen ska kunna vara en trovärdig och relevant del av morgondagens försvarsmakt bortom 2020. Förutsättningarna och grunden för vår framtida försvarsförmåga skapas just nu och är beroende av vad Sverige vill och har möjlighet till. En tydligt uttryckt nationell säkerhetsstrategi och styrning kopplad till en långsiktig ekonomi är en förutsättning för ett tillgängligt och användbart försvar. I avvaktan på detta styr marinen med hög beredskap för korrigeringar vidare mot framtiden med satt huvudkurs.

Författaren är konteramiral, marinchef och ledamot av KKrVA.

Noter

1. *Vägval i en globaliserad värld*, Ds 2013:33, kap 14.6.2 – *Konsekvenser för det militära försvaret*, s 227.
2. *Ett användbart försvar*, Regeringsproposition 2008/09:140.
3. Ibid.
4. Ibid.
5. Ibid.
6. Sea Surveillance Co-operation Finland Sweden.
7. Sea Surveillance Co-operation Baltic States.
8. Op cit, se not 2.
9. Ibid.
10. *Vägval i en globaliserad värld*, Ds 2013:33, Regeringskansliet, Försvarsdepartementet, Försvarsberedningen.
11. Havsmiljöinstitutet, <http://www.havsmiljoinstitutet.selhav-och-samballe/sjofart/>
12. *STUDIE SJÖ 121201A – Arenastudie Sjö*, slutrapport 2012, 2013-0405 21120:55756.
13. Op cit, se not 10.
14. Airborne Surveillance and Control.
15. Frivilliga Flygkåren.
16. Text min- och ammunitionsröjningsinsatser, skydd mot piratverksamhet och maritim terrorism etc.
17. Ubåtsoperationer, ubåtsjakt, min och minröjning.
18. Förmåga att tillföra, kontrollera och verka med sensorer och vapen i övergången mellan hav och kust.
19. Text SUCBAS och BOSB, vilka tidigare omnämnts.
20. Detta ligger väl i linje med de rekommendationer som ges i Försvarsmaktens redovisning av perspektivstudien 2013, 2013-10-01, FM 2013-276:1, på s 57-58.
21. Här avses Link 22.

KKrVAHT kvalitetssäkrad

Det norska kvalitetssäkringssystemet för akademisk litteratur, NSD, har tilldelat KKrVAHT nivå 1 på sin bedömningsskala. Detta är viktigt för författare som skriver i tidskriften, exempelvis när de ska söka tjänster, forskningsmedel etc. Det är också viktigt för tidskriftens prestige. De flesta tidskrifter och förlag är inte poängsatta över huvud taget, och högsta poäng som ges är 2. Att överhuvudtaget vara på listan är en stor merit och utan det sedan ett antal år tillämpade peer review förfarandet hade detta inte varit möjligt.

Detta system har stor betydelse i Sverige, eftersom det inte finns någon motsvarighet i vårt land.

Se också <https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/Forside>

Tommy Jeppsson
Redaktör KKrVAHT